

Journal of the Hellenic Veterinary Medical Society

Vol 27, No 2 (1976)

Υπεύθυνοι συμφώνως τῷ νόμῳ
 ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: ΕΛΛΗΝΙΚΗ
 ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗ
 ΕΤΑΙΡΕΙΑ
 *Επιστημονικόν Σωματεῖον ἀνεγνωρισμένον, ἀριθ. ἀποφ. 5410/19.2.1925 Πρωτοδικείου Ἀθηνῶν.
 Πρόεδρος διὰ τὸ ἔτος 1976:
 Κων. Ταρλατζής
 ΕΚΔΟΤΗΣ: Ἐκδίδεται ὑπὸ αἰρετῆς πενταμελοῦς συντακτικῆς ἐπιτροπῆς (Σ.Ε.) μελῶν τῆς Ε.Κ.Ε.
 ΥΠ/ΝΟΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ: Ὁ Πρόεδρος τῆς Σ.Ε. Λουκῆς Εἰσταθίου, Ζαλοκίστα 30, Χαλάνδρι
 Μέλη Συν/κῆς Ἐπι.:
 Χ. Παπκοῦς
 Μ. Μαστρογιάννη
 Κ.Χ. Σειταρίδης
 Α. Σεϊμένης
 ΠΡΟ-ΕΣΤΑΜΕΝΟΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ
 Ἰορδάνης Α. Ὁρφανίδης
 Θεσσαῶς 12 - Π. Φάληρον
 ΤΟΠΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ: Ἀθήναι
 ΗΜΕΡ. ΤΥΠΩΣΕΩΣ: Μάιος 1976

Ταχ. Διεύθυνσις:
 Ταχ. θορὸς 546
 Κεντρικὸν Ταχυδρομεῖον
 Ἀθῆναι

Συνδρομαί:

*Ἐτησίαι ἐσωτερικοῦ	δρχ. 300
*Ἐτησίαι ἐξωτερικοῦ	» 450
*Ἐτησίαι φοιτητῶν ἡμεδαπῆς	» 100
*Ἐτησίαι φοιτητῶν ἀλλοδαπῆς	» 150
Τιμὴ ἐκαστοῦ τεύχους	» 75
*Ἰδρύματα κλπ.	» 500

Address: P.O.B. 546
 Central Post Office
 Athens - Greece

Redaction: Dr. L.Efstathiou
 Zalokosta 30,
 Halandri
 Greece

Subscription rates:
 (Foreign Countries)
 \$ U.S.A. 15 per year.

Δελτίον ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΙΣ
 ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β
 ΤΟΜΟΣ 27 Ἀπρίλιος - Ἰούνιος
 ΤΕΥΧΟΣ 2 1976

Bulletin OF THE HELLENIC VETERINARY MEDICAL SOCIETY

QUARTERLY
 SECOND PERIOD
 VOLUME 27 April - June
 No 2 1976

*Ἐπιταγαὶ καὶ ἐμβάσματα ὀδόν ὅπως ἀποστέλλονται ἐπ' ὄνοματι κ. Ἰγν. Ἀξιάκη, Ἐργαστηρίων Ἴδων, Ἀγία Παρασκευῆ - Ἀττικῆς.

Goat Pneumonia in the district of Pieria (Greece)

Δ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ

doi: [10.12681/jhvms.21246](https://doi.org/10.12681/jhvms.21246)

Copyright © 2019, Δ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

To cite this article:

ΣΤΕΦΑΝΟΥ Δ. (2019). Goat Pneumonia in the district of Pieria (Greece). *Journal of the Hellenic Veterinary Medical Society*, 27(2), 83–101. <https://doi.org/10.12681/jhvms.21246>

ΠΝΕΥΜΟΝΙΑΙ ΤΩΝ ΑΙΓΩΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΝΟΜΟΝ ΠΙΕΡΙΑΣ

Ἵπὸ

Δ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ*

GOAT PNEUMONIA IN THE DISTRICT OF PIERIA (GREECE)

By

D. STEFANO

S U M M A R Y

A total of 1410 lungs of goats, which were slaughtered in the district of Pieria (Greece), were examined macroscopically. Out of them, 207 were subjected, also, to histologic, 34 to microbiological and 50 to parasitological examinations.

Parasitic infections were very commonly accounted on 87 % of the cases. *M. capillaris*, *P. rufescens* and *D. filaria* were the species isolated. *M. capillaris* was isolated in the majority of the cases.

Macroscopic lesions were primarily represented by various size areas of hepatitis, especially in the diafragmatic lobes.

Microscopic changes were those of bronchopneumonia or lobular pneumonia. In 18 cases enzootic pneumonia due to *Pasteurella* sp. was observed. *Pasteurella haemolytica* was isolated in 6 cases and *Pasteurella multocida* in three cases. In three more cases diagnosis was based on macro- and microscopic changes. Macroscopic lesions, as a severe hepatitis, were concentrated mainly on the right apical lobe. The microscopic picture revealed bronchiolar and alveolar changes characterised by cellular exudate consisting of macrophage cells. Thus, the pneumonia was lobular or fibrinous one.

In 40 cases changes of interstitial pneumonia with inclusion bodies resembling those caused by P.L.V. (*Chlamydia*) were observed. The changes in these cases were lobularly distributed and were located mainly in the right apical lobe. In the microscopic examination, were observed interstitial pneumonia with perivascular and peribronchial changes characterised by infiltration with histiocytes and lymphocytes. In the epithelial bronchi and bronchial glands there were found endoplasmic eosinophilic inclusion bodies.

Finally in three cases adenomatosis of the lungs resembling that of the sheep was observed. In these cases the changes were multicentric consisting of multiple white or white-gray nodes, 5 - 10 mm in diameter and compact in consistency. Histologically, papillomatous tissue was observed, predominantly in the alveolar and bronchial epithelium, and also, vacuole degeneration of the high columnar epithelium.

Ἐλήφθη τὴν 10-4-1976

* Ἀγροτικὸν Κτηνιατρικὸν Κατερίνης

Ἐπιδίωξις τῆς παρούσης μελέτης ὑπῆρξεν ἡ Παθολογοανατομικὴ καὶ Ἱστοπαθολογικὴ μελέτη τῶν πνευμονιῶν τῶν αἰγῶν, ἡ ταξινόμησις τούτων καὶ ἡ κατὰ τὸ δυνατόν διαπίστωσις τῆς συχνότητος τούτων, ἰδίᾳ εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Νομοῦ Πιερίας.

Ἐκ τῶν παρατηρήσεών μας προκύπτει ὅτι τὸ σύνολον σχεδὸν τῶν πνευμόνων τῶν σφαζομένων ἐνηλίκων αἰγῶν ἀπορρίπτεται ὡς ἀκατάλληλον, εἴτε λόγῳ τῆς παρασιτώσεως ἐκ τῶν κοινῶν πνευμονικῶν παρασίτων ἢ τοῦ ἐχτινοκόκκου, εἴτε λόγῳ σαφῶν φλεγμονωδῶν ἀλλοιώσεων (πνευμονιῶν) ὀφειλομένων εἰς μικροβιακὰ αἴτια.

ΥΛΙΚΟΝ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ

Οἱ ὑπὸ ἐξέτασιν πνεύμονες προήρχοντο ἅπαντες ἐκ τῶν σφαγείων καὶ κοινῶν χώρων σφαγῆς τοῦ Νομοῦ Πιερίας.

Ὡς ἐκ τούτου συνάγεται ὅτι ἡ ἡλικία τῶν ἐξετασθέντων πνευμόνων τῶν αἰγῶν ἦτο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον 3 ἐτῶν καὶ ἄνω, πλὴν ἐλαχίστων περιπτώσεων οἱ πνεύμονες τῶν ὁποίων προήρχοντο ἐξ ἐριφίων.

Ἡ συγκέντρωσις τοῦ ὑλικοῦ καὶ ἡ ἐξέτασις αὐτοῦ διήρκεσαν πλέον τῶν δύο ἐτῶν, ἡ ὅλη δὲ ἐργασία ἀπῆτησε χρονικὸν διάστημα περίπου 3 ἐτῶν.

Εἰς τὸν κατωτέρω πίνακα ἐμφαίνεται ἡ κατὰ περιοχὰς προέλευσις τοῦ ὑλικοῦ καθὼς καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν μακροσκοπικῶς καὶ μικροσκοπικῶς ἐξετασθέντων πνευμόνων.

Προέλευσις		Ἐξετασθέντα Μακροσκοπικῶς	Ἐξετασθέντα Μικροσκοπικῶς
Σφαγεῖα	Κατερίνης	888	109
»	Αἰγινίου	140	38
»	Λιτοχώρου	16	8
Κοινὸς χώρος σφαγῆς	Μηλέας	31	7
»	Ρητινῆς	238	24
»	Ἐλατοχωρίου	18	8
»	Λόφου	26	6
»	Ἁγ. Δημητρίου	40	6
»	Κίτρους	13	1
		1.410	207

Τὸ ὑλικὸν συνεκεντρωῖτο καὶ μετεφέρετο αὐθημερὸν εἰς τὸ Ἔργαστήριον τῆς Παθολογικῆς Ἀνατομικῆς τῆς Κτηνιατρικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ὅπου καὶ ἐπραγματοποιεῖτο ἡ μακρο-

σκοπική εξέταση τῶν πνευμόνων πρὸς διαπίστωσιν τυχὸν ὑπαρχουσῶν ἀλλοιώσεων καὶ ἡ ἐγγραφή εἰς τὸ βιβλίον τῶν ἐξετάσεων.

Εἰς τὸ ἀρχικὸν στάδιον τῆς ἐν λόγῳ ἐρεύνης ἅπαντες οἱ πνεύμονες ἐξετάζοντο ἱστολογικῶς, μικροβιολογικῶς καὶ παρασιτολογικῶς, ἐνῶ κατόπιν ἡ ἱστολογικὴ καὶ μικροβιολογικὴ ἐξέτασις διενηργεῖτο, ἐφ' ὅσον ἐκ τῆς μακροσκοπικῆς ἐξετάσεως προεκαλοῦντο ὑποψαίαι συγκεκριμένων ἀλλοιώσεων.

Ἐκ τῶν προσβεβλημένων σημείων ἐλαμβάνοντο μικρὰ τεμάχια πλάτους 2×2 ἑκατ. περίπου καὶ πάχους ἀναλόγου καὶ ἐτίθεντο εἰς διάλυμα οὐδετέρας φορμόλης 10% πρὸς μονιμοποίησιν.

Τεμάχια ὠρισμένων πνευμόνων, τῶν ὁποίων ὁ ἴστος εὐρίσκετο ἐν ἥπατώσει, ἀπεστέλλοντο πρὸς μικροβιολογικὴν ἐξέτασιν εἰς τὰ Μικροβιολογικὰ Ἔργαστήρια τῆς Κτηνιατρικῆς Σχολῆς καὶ τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας διὰ τὴν ἀνέυρεσιν τυχὸν ὑπαρχόντων παθογόνων μικροβίων. Συνολικῶς διὰ μικροβιολογικὴν ἐξέτασιν ἀπεστάλησαν 34 πνεύμονες.

Διὰ παρασιτολογικὴν ἐξέτασιν ἀπεστάλησαν 50 πνεύμονες. Κατ' ἀρχὴν ἐστέλλοντο ἀδιακρίτως μετ' ἀλλοιώσεων ἢ ἄνευ, ἐν συνεχείᾳ δὲ μόνον τὰ ἠλλοιωμένα, πρὸς ἐπιβεβαίωσιν τῆς τεθείσης μακροσκοπικῆς διαγνώσεως.

Τὰ πρὸς ἱστολογικὴν ἐξέτασιν τεμάχια μετὰ τὴν μονιμοποίησιν ὑφίσταντο κατάλληλον ἐπεξεργασίαν καὶ ἐνεκλείοντο εἰς παραφίνην διὰ συσκευῆς κενοῦ. Ἐξ αὐτῶν ἐλαμβάνοντο τομαὶ πάχους 6-8 μ. αἱ ὁποῖαι ἐν συνεχείᾳ ἐχρῶννυτο δι' αἱματοξυλίνης-ἑωσίνης Μετὰ ταῦτα ἐξητάζοντο μικροσκοπικῶς, ὅποτε, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν μακροσκοπικὴν εἰκόνα, ἐχαρακτηρίζετο τὸ εἶδος τῆς ὑπαρχούσης πνευμονίας.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Κατὰ τὰς ἡμετέρας παρατηρήσεις, αἱ ὁποῖαι ἐβασίσθησαν ἐπὶ τῆς μακροσκοπικῆς καὶ μικροσκοπικῆς ἐξετάσεως τῶν πνευμόνων, ἠκολουθήθη ἡ αὐτὴ ταξινόμησις οἷα καὶ ἡ ὑπὸ τῶν ξένων ἐρευνητῶν.

ΠΑΡΑΣΙΤΩΣΕΙΣ

Μακροσκοπικαὶ ἀλλοιώσεις: Μακροσκοπικῶς διεπιστοῦτο σαφῶς ἡ ὑπαρξίς παρασιτικῶν ἀλλοιώσεων, ὡς τοῦτο ἀπεδείχθη καὶ μικροσκοπικῶς, ἐκδηλουμένων διὰ περιοχῶν μὲ ἥπατωσιν διαφόρου ἐκτάσεως καὶ ἐντοπιζομένων ἐπὶ τῶν διαφραγματικῶν, κυρίως, λοβῶν καὶ εἰδικώτερον ἐπὶ τοῦ ραχιαίου χείλους αὐτῶν (εἰκ. 1). Τὸ μέγεθος τῶν ἀλλοιώσεων τούτων ἐποικίλλε τὰ μέγιστα. Εἰς τὰς περισσοτέρας τῶν περιπτώσεων αἱ περιοχαὶ αὐταὶ συνενούμεναι μεταξὺ τῶν ἐκάλυπτον μεγάλας ἐπιφανείας τοῦ πνευμονικοῦ

ίστου. Ἡ χροιά τῶν ἀλλοιώσεων τούτων ἦτο ἐρυθρά ἢ φαιά ἀναλόγως τῆς ἡλικίας των.

Ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τομῆς αἱ ἀλλοιώσεις αὗται ἐδείκνυον σφηνοειδῆ μορφήν εἰσδύομεναι ἐντὸς τοῦ πνευμονικοῦ παρεγχύματος καὶ ἀπολήγουσαι εἰς τοὺς μεγαλυτέρους βρόγχους. Ἐνίοτε παρατηρήθησαν πυώδεις ἐξεργασίαι ὀφειλόμεναι εἰς πυογόνους μικροοργανισμούς, ὡς ἡ μικροβιολογικὴ ἐξέτασις ἀπέδειξε καὶ δημιουργοῦσαι ἀληθῆ ἀποστημάτια.

Συχνάκις παρατηροῦντο ἀποτιτανωθεῖσαι ἐστίαί δίκην φαιῶν ὀξειδίων ὑπεγειρόντων τὸν ὑπεζωκῶτα. Αὗται ἦσαν σκληραὶ εἰς τὴν σύστασιν, τὸ δὲ μέγεθός των ἐποίκιλλεν ἀπὸ κεφαλῆς καρφίδος μέχρι μεγέθους φακῆς, καθιστάμεναι αἰσθηταὶ διὰ τῆς ψηλαφήσεως.

Ὁ πνεύμων, ἐν τῷ συνόλῳ του, ἐπαρουσιάζετο διωγκωμένος, μὴ συμπτυσσόμενος κατὰ τὴν διάνοξιν τοῦ θώρακος καὶ πολλαπλασίως βαρύτερος τοῦ φυσιολογικοῦ (μέχρι καὶ 2 χιλιόγραμμα).

Πολλάκις αἱ ἀλλοιώσεις αὗται συνωδεύοντο καὶ ὑπὸ ἐμφυσήματος ἐντοπιζομένου ἰδιαιτέρως εἰς τοὺς καρδιακοὺς καὶ κορυφαίους λοβούς.

Κατὰ τὴν ψηλάφησιν τῶν ἐν λόγῳ ἀλλοιώσεων, αὗται ἦσαν σκληρᾶς συστάσεως συμπαγεῖς, μὴ ὑποχωροῦσαι εἰς τὴν πίεσιν διὰ τοῦ δακτύλου.

Σχεδὸν πάντοτε κατὰ τὴν συμβολὴν τοῦ κάτω καὶ ὀπισθοῦ χειλούς τῶν πνευμόνων, συνητᾶτο ἡπάτωσις ἐρυθροφαίου ἢ φαιᾶς χροιάς. Εἰς τὴν τραχεῖαν καὶ τοὺς μεγάλους βρόγχους, μετὰ τὴν διάνοξίν των, συχνάκις παρατηροῦντο ἐνήλικες ἔλμυνθες ἐντὸς ἀφρώδους ἐξιδρώματος, πιθανῶς τοῦ γένους *Dictyocaulus*.

Εἰς τὴν ραχιαίαν ἐπιφάνειαν τῶν διαφραγματικῶν λοβῶν πολλάκις παρατηροῦντο μικρὰ ὑπεγειρόντα τὸν ὑπεζωκῶτα μελανὰ ὀξίδια τὰ ὁποῖα ὀφείλοντο εἰς τὸ *M. Capillaris*, ὡς ἀπέδειξεν ἡ παρασιτολογικὴ ἐξέτασις. Τὸ μέγεθος τούτων ἦτο ἀπὸ κεφαλῆς καρφίδος μέχρι κόκκου σισάμου. Κατὰ τὴν διάτρησιν τούτων διὰ καρφίδος, ἐλαμβάνετο μᾶζα ἐκ λεπτοτάτων σκοτεινοχρόων ἐλμύνθων, διακρινομένων, ἐνίοτε, καὶ διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ.

Συχνὴ ἦτο ἡ μόλυνσις τῶν πνευμόνων ὑπὸ ἐχينوκόκκου, ἡ ὁποία πολλάκις ἦτο τόσον βαρεῖα, ὥστε νὰ μεταβάλλεται πλήρως τὸ σχῆμα τούτων. Τὸ μέγεθος τῶν κύστεων ἐποίκιλλεν ἀπὸ ρεβύnthου μέχρι κεφαλῆς μικροῦ παιδός. Πολλάκις παρατηροῦντο περισσότεραι τῆς μιᾶς ὕδατῖδαι κύστεις, αἱ ὁποῖαι ἦσαν πλήρεις ὕγρου ἢ εὐρίσκοντο εἰς διάφορα στάδια ἀποτιτανώσεως. Ἐκ τῶν 1.410 ἐξετασθέντων πνευμόνων ἀνευρέθησαν εἰς 108 περιπτώσεις, ἦτοι περίπου 7,6%.

Ἴστοπαθολογικαὶ ἀλλοιώσεις: Διὰ τῆς μικροσκοπικῆς ἐξετάσεως τῶν πνευμονικῶν ἱστοτεμαχίων, ἡ διάγνωσις ἡμῶν ἐβασίσθη εἰς τὴν παρουσίαν παρασίτων, προνυμφῶν καὶ ὄων, ἐντὸς τοῦ πνευμονικοῦ παρεγχύματος τῶν

βρόγχων, βρογχίων και κυψελίδων, εις τὴν ὑπαρξιν μιᾶς ὀξείας, ὑποξείας ἢ χρονίας βρογχοπνευμονίας.

Τὰ παράσιτα ἄλλοτε μὲν ἀνευρίσκοντο διάσπαρτα ἢ συγκεντρωμένα κατὰ μάζας ἐντὸς τοῦ πνευμονικοῦ παρεγχύματος, ἄλλοτε δὲ ἐντὸς τῶν βρογχίων καὶ κυψελίδων (εἰκ. 3).

Τὰ παράσιτα, προνόμφαι καὶ ὠά, ἦσαν ἀτάκτως κατανεμημένα εις τὸ παρέγχυμα τοῦ πνεύμονος, δημιουργοῦντα ἀληθῆ παρασιτικά κοκκιώματα τῶν ὁποίων τὸ κέντρον κατεῖχον τὰ παράσιτα, τὴν δὲ περιφέρειαν φλεγμονικά κύτταρα διατασσόμενα εις ζώνας οὐχὶ σαφῶς διαχωριζόμενας μεταξὺ τῶν. Ἡ διάταξις ἐκ τοῦ κέντρου πρὸς τὴν περιφέρειαν εἶχε τὴν σειρὰν, παράσιτα, ἠωσινόφιλα, πολυμορφοπύρρηνα κύτταρα, στρογγυλοκύτταρα, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἀπνιτῶντο καὶ γιγαντοκύτταρα τύπου Langhans ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον.

Πλησίον τῶν κοκκιωμάτων, αἱ κυψελίδαι ἦσαν ἄλλαι μὲν συνεπτυγμέναι, ἄλλαι δὲ διηρυσμέναι. Εἰς τὰ μεσοκυψελ.δικὰ διαστήματα διεπιστοῦτο διήθησις ἐκ λεμφοκυττάρων, ἱστικοκυττάρων καὶ μακροφάγων, προερχομένων ἐκ τοῦ κυψελιτικοῦ ἐπιθηλίου (Εἰκ. 4).

Τὸ τοίχωμα τῶν βρογχίων ἦτο λίαν πεπαχυμένον, οὐχὶ σπανίως παρετρηῖτο ἐξαγγειώσις ἐρυθρῶν αἰμοσφαιρίων.

Εἰς τὰς πλέον ἐνηλικίους ἀλλοιώσεις, παρετρηῖτο, εις τὸ κέντρον, ἀποτιτάνωσις περιβαλλομένη ὑπὸ ζώνης ἐπιθηλιοειδῶν κυττάρων καὶ γιγαντοκυττάρων ἀκολουθουμένης ὑπὸ τοιαύτης ἐκ στρογγυλῶν κυττάρων.

Εἰς τινὰς περιπτώσεις παρετηρήθη πάχυνσις τῶν ἀγγειακῶν τοιχωμάτων περὶ δὲ τῶν ἀγγείων ἐσημειοῦτο διήθησις ἐκ λεμφοκυττάρων καὶ τινῶν πολυμορφοπυρῆ ὡ' ἠωσινοφίλων κυττάρων. Κατὰ τὴν παραιοιολογικὴν ἐξέτασιν παρετρηῖτο συνήθως μικτὴ μόλυνσις, ἐνίοτε ὅμως διεπιστοῦτο ἐν μόνον εἶδος παρασίτου. Οὕτω ἐκ τῶν πεντήκοντα ἀποσταλέντων πρὸς τοῦτο δειγμάτων, διεπιστώθησαν, εις 12 *M. Capillaris*, εις 6 *P. Rufescens* καὶ εις 1 *D. Filaria*. Εἰς 20 περιπτώσεις ἡ μόλυνσις ἦτο μικτὴ ἐκ *M. Capillaris* καὶ *P. Rufescens*. Εἰς ἑτέρας 6 τῶν περιπτώσεων συμμετεῖχε καὶ ὁ *D. Filaria*, ὁμοῦ μετὰ τῶν *M. Capillaris* καὶ τοῦ *P. Rufescens*.

ΜΙΚΡΟΒΙΑΚΑΙ ΜΟΛΥΝΣΕΙΣ

Μακροσκοπικαὶ ἀλλοιώσεις: Κατὰ τὴν διάνοξιν τοῦ θώρακος διεκρίνετο σαφῶς ἡ ἀλλοίωσις ἢ ὀφειλομένη εις τὴν *Pasteurella* κατὰ τοὺς κορυφαίους καὶ καρδιακοὺς λοβοὺς τοῦ πνεύμονος (εἰκ. 2). Συχνότατα τὴν ἀλλοίωσιν ταύτην ἐπαρουσίαζον ὁ δ. κορυφαῖος λοβός. Εἰς τινὰς περιπτώσεις ἡ ἀλλοίωσις ἀφεώρα εις τὸ σύνολον τῶν κορυφαίων καὶ καρδιακῶν λοβῶν.

Εἰς οὐδεμίαν περίπτωσιν παρετηρήθη πρωτογενὴς προσβολὴ τῶν πνευμόνων ὀφειλομένων εις τὴν *Pasteurella*, ἀλλὰ πάντοτε ἐφαίνετο νὰ συνῴδευε

τὰς ἐτέρας παθήσεις καὶ κυρίως τὰς παρασιτικάς τοιαύτας. Εἰς μίαν περίπτωσιν διεπιστώσαμεν καὶ ἑωσινόφιλα ἔνδοπλασματικά ἐγκλειστα (σύμμικτος μόλυνσις).

Ἡ χροιά τῶν προσβεβλημένων λοβῶν ἦτο ἀναλόγως τοῦ σταδίου τῆς ἠπατώσεως κυανέρυθρος, ἢ ἐρυθρόφαιος, ἢ σύστασις τῶν ἦτο συμπαγῆς, ἢ δὲ ἐπιφάνεια στίλβουσα καὶ γλοιώδης.

Ἡ ἐπιφάνεια τομῆς τῶν ἀλλοιώσεων παρουσίαζε χροιάν ἐρυθρόφαιον. Εἰς τινὰς περιπτώσεις δὲ πνεύμων παρουσιάζετο διωγκωμένος μὲ οἰδηματικάς περιοχάς.

Πολλάκις διεπιστοῦντο στικταὶ αἱμορραγίαι καὶ πετέχειαι ἐφ' ὄλοκλήρου τῆς ἐπιφανείας τοῦ πνεύμονος.

Λίαν συχνὴ ἦτο ἡ παρουσία ἰνώδους ἐξιδρώματος ἐπὶ τῶν πλευρικῶν τοιχωμάτων καὶ τοῦ περικαρδίου, δημιουργουμένων, οὕτω, συμφύσεων μεταξὺ τοῦ πνεύμονος καὶ τῶν στοιχείων τούτων.

Ἱστοπαθολογικαὶ ἀλλοιώσεις: Αὗται ἐχαρακτηρίζοντο ὑπὸ τῶν τυπικῶν τῆς ἰνιδώδους πνευμονίας ἀλλοιώσεων (εἰκ. 5), συνισταμένων ἐκ πλουσιωτάτου κυτταρικοῦ ἐξιδρώματος ἐντὸς τῶν ἀναπνευστικῶν βρογχίων καὶ τῶν πνευμονικῶν κυψελίδων.

Τὰ κυτταρικά στοιχεῖα τὰ ὁποῖα ἐπεκράτουν ἦσαν τὰ μακροφάγα κύτταρα καὶ κατὰ δεύτερον λόγον τὰ λεμφοκύτταρα καὶ οὐδετερόφιλα τοιαῦτα τὰ ὁποῖα ἀπηντῶντο τόσον ἐντὸς τοῦ αὐλοῦ τῶν κυψελίδων, ὅσον καὶ εἰς τοὺς κυψελιδικοὺς χώρους.

Εἰς ὀρισμένας περιπτώσεις παρατηρήθησαν νεκρώσεις, προφανῶς λόγῳ ἐπιμολύνσεων, διεκρίνοντο δὲ κυτταρικαὶ συγκεντρώσεις εἰς τὰς ὁποίας ὑπερίσχυεν ἡ παρουσία τῶν οὐδετεροφίλων πολυμορφοπυρήνων κυττάρων, τὰ ὁποῖα ἀπουσίαζον ἐξ ἄλλων περιοχῶν μὲ κυτταρικὴν ἀντίδρασιν.

Κατὰ τὴν μικροβιολογικὴν ἐξέτασιν τῶν ἐν λόγῳ πνευμόνων ἀπεμονώθησαν ἢ *P. Haemolytica* καὶ *P. Multocida*, πολλάκις ὁμοῦ μετ' ἄλλων πυογόνων μικροβίων. Εἰς τινὰς δὲ τῶν περιπτώσεων, ἐνῶ δὲ πνεύμων παρουσίαζεν ὅλας τὰς χαρακτηριστικάς ἀλλοιώσεις τῆς ἐκ παστεριδιάσεως πνευμονίας, δὲν ἀπεμονώθησαν εἰμὴ μόνον κοινοὶ μικροοργανισμοί.

Κατὰ τὴν μικροβιολογικὴν ἐξέτασιν ἐτέρων περιπτώσεων ἐνθα παρατηρήθησαν ἐστὶαι ἀλλοιώσεων μετὰ μικρῶν ἀποστημάτων εἰς διαφόρους περιοχάς τοῦ πνεύμονος, ἀπεμονώθησαν ὡσαύτως *Streptococcus*, *Staphylococcus*, *Coli*, *Corynebacterium Pyogenes*, Διπλόκοκκοι καὶ εἰς μίαν δὲ περίπτωσιν *Actinobacillus Lignieressi*.

Εἰς πλείστας περιπτώσεις παρατηρήθησαν ἀποστήματα εἰς διαφόρους περιοχάς τοῦ πνεύμονος, ὡς ἐπίσης καὶ εἰς τὰ μεσοπνευμόνια λεμφογάγγλια. Τὸ πῦον ἦτο ὑποπρασίνης χροιάς καὶ τυρώδους συστάσεως. Τὸ μέγεθος τῶν

άποστημάτων ἐποίκιλλεν ἀπὸ λεπτοκαρῦου ἔως πορτοκαλίου. Ὡς ἀπεδείχθη ἐκ τῆς μικροβιολογικῆς ἐξετάσεως, ταῦτα ὠφείλοντο εἰς μόλυνσιν διὰ *Corynebacterium Preitz Nocard*. Ἡ ἱστολογικὴ εἰκὼν ἐχαρακτηρίζετο ἐκ τῆς ἐστιακῆς συγκεντρώσεως πολυμορφοπυρήνων κυττάρων. Τὸ κέντρον τῶν ἐστιῶν τούτων ἦτο πλῆρες κυτταρικῶν ὑπολειμμάτων, ἐνῶ αἱ πλείσται τῶν ἐστιῶν περιεβάλλοντο ἐκ συνδετικοῦ ἴστοῦ.

ΔΙΑΜΕΣΟΣ ΠΝΕΥΜΟΝΙΑ ΜΕΤ' ΕΓΚΛΕΙΣΤΩΝ

[Μακροσκοπικαὶ ἀλλοιώσεις: Κατὰ τὴν μακροσκοπικὴν ἐξέτασιν τῶν πνευμόνων, ἀλλοιώσεις παρατηρήθησαν κυρίως εἰς τοὺς κορυφαίους καὶ καρδιακοὺς λοβούς. Συχνότερα δὲ ἦτο ἡ ἐμφάνισις τῶν ἀλλοιώσεων τούτων εἰς τὸν δ. κορυφαῖον λοβόν. Εἷς τινὰς δὲ περιπτώσεις μικραὶ ἥπατικαὶ ἐστίαὶ περιβαλλόμεναι ὑπὸ ἐξισωτικοῦ ἐμφυσήματος ἐνεφανίζοντο καὶ ἐπὶ τῆς ραχιαίας ἐπιφανείας τῶν διαφραγματικῶν λοβῶν.

Ἡ χροιά τούτων ἦτο ἐρυθρόφαιος ἢ λευκόφαιος, ἀναλόγως τῆς ἡλικίας τῆς ἡπατώσεως. Ἦσαν δὲ πάντοτε λοβιδῶδους κατανομῆς.

Κατὰ τὴν τομὴν τῶν ἐν ἡπατώσει περιοχῶν, ἐξήρχετο λευκόφαιον κολώδους συστάσεως ἐξιδρώμα, ἢ δὲ σύστασις τοῦ πνεύμονος ἐπαρουσιάζετο κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον συμπαγῆς.

Οἱ μεσοπνευμόνιοι καὶ βρογχικοὶ λεμφαδένες ἦσαν σχεδὸν πάντοτε ἐξοιδημένοι καὶ ὑπεραιμικοί.

Ἱστοπαθολογικαὶ ἀλλοιώσεις: Οἱ μεσοκυψελιδικοὶ χῶροι ἐπαρουσιάζοντο πεπαχυμένοι συνεπιεία διηθήσεως ὑπὸ ἱστιοκυττάρων καὶ λεμφοκυττάρων, ἐνῶ ἐντὸς τῶν κυψελίδων σπανίως παρατηρήθησαν φλεγμονώδη κύτταρα.

Τὰ τριχοειδῆ ἀγγεῖα ἦσαν πεπληρωμένα αἵματος. Πέριξ τῶν ἀγγείων μέσου καὶ μικροῦ διαμετρήματος παρατηρεῖτο διήθησις ἐκ λεμφοκυττάρων, πλασμοκυττάρων καὶ ἱστιοκυττάρων (εἰκ. 9).

Πέριξ τῶν βρογχίων καὶ μεγάλων βρόγχων παρατηρεῖτο, ἐπίσης, διήθησις ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὡς ἀνωτέρω τύπου κυττάρων (εἰκ. 8).

Ἐντὸς τοῦ πρωτοπλάσματος τῶν ἐπιθηλιακῶν κυττάρων τῶν βρόγχων διεπιστώθη, προσέτι, ἡ παρουσία ἠωσινοφίλων ἐγκλειστων διαφόρου μεγέθους καὶ ἀριθμοῦ (εἰκ. 6). Ταῦτα εἰς ὠρισμένες περιπτώσεις ἔδιδον τὴν ἐντύπωσιν κοκκιώδους σχηματισμοῦ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὁμοῦ ἦσαν στρογγύλοι, ὁμοιογενεῖς σχηματισμοί.

Εἷς τινὰς περιπτώσεις τὰ ἐγκλειστα ταῦτα διεπιστώθησαν καὶ εἰς τὸ κυττόπλασμα τῶν ἀδενικῶν κυττάρων (εἰκ. 7).

ΑΔΕΝΟΜΑΤΩΣΙΣ*

Μακροσκοπικαὶ ἀλλοιώσεις: Εἰς τρία περιστατικά ἐκ τῶν 1.410 ἐξετασθέντων πνευμόνων διεπιστώθησαν ἀλλοιώσεις ἀδενοματώσεως, ὁμοίων ἐκείνων αἱ ὁποῖα παρατηροῦνται κατὰ τὴν ἀδενομάτωσιν τοῦ προβάτου.

Αὗται παρουσιάζοντο ὑπὸ μορφήν πολλαπλῶν στρογγύλων λευκῶν ἢ λευκοφαίων ὀξιδίων συστάσεως συμπαγοῦς, διαμέτρου 5 - 10 χιλιοστῶν. Ταῦτα ἦσαν μεμονωμένα ἢ συνενούμενα μεταξύ των, ἐδημιούργουν δὲ συμπαγεῖς μάζας. Τὰ ὀξίδια ταῦτα ἦσαν διάσπαρτα εἰς ὀλόκληρον τὸν πνεῦμονα. Κατὰ τὴν διατομὴν τούτων ἐξήρχετο ροδόχρουν θολερὸν ὑγρόν.

Ὁ πνεῦμων παρουσιάζετο διωγκωμένος, συμπαγῆς, οἰδηματικὸς καὶ βαρύτερος 3 - 4 φορές τοῦ φυσιολογικοῦ.

Εἰς τὰ μεσοπνευμόνια λεμφογάγγλια δὲν παρετηρήθησαν ἀλλοιώσεις.

Ίστοπαθολογικαὶ ἀλλοιώσεις: Μικροσκοπικῶς διεπιστώθησαν πολυάριθμοι περιοχαὶ τοῦ πνεύμονος ἀδενοματώδους ἐξαλλαγῆς. Εἰς τὴν ἀλλοίωσιν ταύτην συμμετεῖχον ἀδιακρίτως τόσον τὰ τελικὰ ἀναπνευστικά βρόγγια, ὅσον καὶ αἱ ἀναπνευστικαὶ κυψελίδες (εἰκ. 15).

Τὰ στοιχεῖα ταῦτα ἐκαλύπτοντο ὑπὸ κυβοειδοῦς ἢ κυλινδρικοῦ ἐπιθηλίου. Ὑψηλὸν κυλινδρικὸν ἐπιθήλιον μετὰ κενοτοπιώδους πρωτοπλάσματος (εἰκ. 11) διεπιστώθη εἰς μίαν περίπτωσιν ὡς τὴν περιγράφει ὁ Cuba-Carago καὶ συν. (1961). Τὰ μεσοκυψελιδικὰ διαστήματα ἦσαν πεπαχυμένα συνεπεῖα διηθήσεως ἐκ λεμφοκυττάρων, πλασμοκυττάρων καὶ ἱστιοκυττάρων.

Χαρακτηριστικὴ ἦτο ἡ ἐξεργασία θηλωματωδῶν προσεκβολῶν διδουσῶν τὴν εἰκόνα μιᾶς ἀδενοθηλωματώδους ὑπερπλαστικῆς ἐξαλλαγῆς (εἰκ. 16).

Ἐντὸς τῶν κυψελιδικῶν αὐλῶν διεπιστώθη, εἰς μίαν περίπτωσιν, ὁμοιογενὲς ἠωσινόφιλον περιεχόμενον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὑπῆρχον καὶ ἀποπεσόντα κύτταρα ἐκ τοῦ ἐπιθηλίου τῶν κυψελίδων (εἰκ. 12).

ΣΥΖΗΤΗΣΙΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Παρασιτικὴ Βρογχοπνευμονία

Ἀλλοιώσεις ἐκ πνευμονικῆς παρασιτώσεως διεπιστώθησαν εἰς ποσοστὸν 88% ἐκ τῶν ἐξετασθέντων πνευμόνων. Τὸ ποσοστὸν τοῦτο κατὰ τι ὑπολείπεται τοῦ ὑπὸ τοῦ Ἐξαρχοπούλου (1967) ἀναφερομένου τοιοῦτου (98%) εἰς τὰ πρόβατα.

Ἔτερα στατιστικὰ στοιχεῖα παρ' ἡμῖν δὲν ὑφίστανται, δυστυχῶς, οὕτως ὥστε νὰ δύναται τις νὰ συμπεράνηδι ἢ ὑφ' ἡμῶν περιγραφομένη κατάστασις

* Ἀνεκοινώθη εἰς τὸ XX Παγκόσμιον Κτηνιατρικὸν Συνέδριον.

εις τὰς αἴγας εἶναι θέμα τοπικόνῃ τοῦτο ἀποτελεῖ γενικώτερον πρόβλημα ὄλοκλήρου τοῦ Ἑλλαδικοῦ χώρου.

Τὸ ποσοστὸν μολύνσεως εἰς τὰ ἡμέτερα περιστατικὰ δεικνύει τεραστίαν διαφορὰν ἐκείνης τὴν ὁποίαν ἀναφέρει ὁ Ramachandran (1967), ἐνεργήσας ἐρεῦνας ἐπὶ 424 αἰγῶν καὶ διαπιστώσας ποσοστὸν μολύνσεως ἐκ παρασίτων 11%. Τὰ παράσιτα δὲ τὰ ὁποῖα ἀνεῦρεν ἦσαν ὁ *D. Filaria* καὶ *P. Rufescens*.

Εἰς τὰ 50 περίπου ἐκ τῶν ἡμετέρων περιστατικῶν τῶν ἐξετασθέντων παρασιτολογικῶς κατὰ μέγα ποσοστὸν ἢ μόλυνσις προήρχετο ἐκ τοῦ *M. Capillaris*, καὶ κατὰ δευτέρον λόγον ἐκ τοῦ *P. Rufescens* καὶ *D. Filaria*.

Ἡ ἀνωτέρω διαπίστωσις συμφωνεῖ μετὰ τοῦ Χειμωνᾶ (1970), ὅστις υποστηρίζει ὅτι ὁ *M. Capillaris* ἀποτελεῖ παρ' ἡμῖν τὸ συνηθέστερον αἷτιον τῆς παρασιτικῆς βρογχοπνευμονίας τῶν αἰγοπροβάτων.

Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς παρατηρήσεις τοῦ Ἐξαρχοπούλου (1967), ἐπὶ προβάτων, δὲν διεπιστώσαμεν ἰδιαιτέραν προτίμησιν ὡς πρὸς τὴν ἐντόπισιν τῶν παρασιτικῶν ἀλλοιώσεων εἰς τὸν πνεύμονα, πλὴν τοῦ γεγονότος ὅτι αὗται ἦσαν πολυπληθέστεραι κατὰ τὸ ραχιαῖον χεῖλος τῶν διαφραγματικῶν λοβῶν.

Αἱ μικροσκοπικαὶ ἀλλοιώσεις ἐν τῷ συνόλῳ τῶν δὲν διαφέρουν ἐκείνων αἷτινες παρατηροῦνται εἰς τὰ πρόβατα, ὡς διεπιστώθη ὑπὸ τῶν Petron (1944), Pei-Linli (1948), Gerichter (1951), Jouex καὶ Haer (1951), Goldberg (1952), Cohrs (1962), Poynder καὶ Sekway (1966), Ἐξαρχόπουλος (1967), Ramachandran (1967) καὶ Niberle καὶ Cohrs (1962).

Ἱστολογικῶς αἱ ἀλλοιώσεις ἐμφανίζονται ὡς περιγράφονται ὑπὸ τῶν ἀνωτέρω συγγραφέων, οὔτε διεπιστώθησαν διαφοραὶ τινες ἐν σχέσει πρὸς τὰς παρατηρουμένας εἰς τὰ πρόβατα.

Ὡς πρὸς τὴν παρατηρηθεῖσαν πάχυνσιν τῆς μυϊκῆς στιβάδος τῶν βρογχιῶν, τοῦτο συμπίπτει μὲ τὰ εὐρήματα τῶν Pei-Linli (1946) καὶ Ἐξαρχοπούλου (1967).

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω, παρατηρήθησαν, προσέτι, εἰς 108 περιπτώσεις (7,6% περίπου) ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν ἐξετασθέντων πνευμόνων, προσβολὴ ὑπὸ ἐχينوκοκκιάσεως.

Ἐνζωοτικὴ πνευμονία

Εἰς 18 πνεύμονας ἐκ τῶν 1.410 ἡμετέρων περιστατικῶν, παρατηρήθησαν ἀλλοιώσεις ἐνζωοτικῆς πνευμονίας.

Ἐκ τῶν 34 δειγμάτων ἅτινα ἀπεστάλησαν πρὸς μικροβιολογικὴν ἐξέτασιν ἢ *P. Haemolytica* ἀπεμονώθη εἰς 6 περιπτώσεις, ἢ *P. Multocida* εἰς 3 καὶ εἰς ἑτέρας 3 δὲν ἐταυτοποιήθη τὸ εἶδος. Διὰ τῆς ἱστολογικῆς ἐξετάσεως παρατηρήθησαν, προσέτι, αἱ ἀλλοιώσεις μῖς ἰνιδώδους πνευμονίας (εἶκ.

5), εις 6 ἐπὶ πλέον περιπτώσεις. Οὕτω τὸ ποσοστὸν ἐνζωοτικῆς πνευμονίας ἐπὶ 1.410 περιπτώσεων ἀνήρχετο εἰς 1,27% περίπου.

Εἰς οὐδεμίαν τῶν περιπτώσεων εἶχομεν ἀμιγῆ μόλυνσιν ἐκ *Pasteurella*, δηλαδή τὴν ἀληθῆ παστεριδίασιν, ἀλλὰ αὕτη πάντοτε συνώδευε τὰς παρασιτικάς πνευμονικάς μολύνσεις, γεγονός τὸ ὁποῖον φαίνεται νὰ συμπίπτῃ μὲ τὴν ἄποψιν τῶν Borgman καὶ Wilson (1955), οἱ ὁποῖοι θεωροῦν ὅτι ἡ ἐνζωοκτικὴ πνευμονία ἐμφανίζεται δευτερογενῶς.

Εἰς μίαν τῶν περιπτώσεων ἀπεδείχθη καὶ ἡ ὕπαρξις πρωτοπλασματικῶν ἠωσινοφίλων ἐγκλειστων εἰς τὰ ἐπιθηλιακὰ κύτταρα τῶν βρόγχων, προφανῶς συνεπεῖα μικτῆς μολύνσεως (συνύπαρξις διαμέσου πνευμονίας μετ' ἐγκλειστων καὶ ἐνζωοτικῆς πνευμονίας).

Πειραματικῶς, μόνον, ἀναφέρεται ὑπὸ τῶν Mugerka καὶ Kramer (1967), ἀναπαραγωγὴ εἰς αἴγας τοῦ συνδρόμου τῆς ἐνζωοτικῆς πνευμονίας δι' ἐνδοτραχειακῆς καὶ πνευμονικῆς μολύνσεως διὰ *P. Haemolytica*.

Αἱ μακροσκοπικαὶ καὶ μικροσκοπικαὶ ἀλλοιώσεις συμπίπτουν πρὸς τὰς περιγραφομένας ὑπὸ τῶν Borgman καὶ Wilson (1955), Gourlay καὶ Barber (1960), Mugerka καὶ Kramer (1967) ὡς καὶ μετὸς Hamdy καὶ συν. (1959), Cohrs (1962), Jubb-Kennedy (1963 καὶ 1970), Ἐξαρχόπουλος (1967).

Ἡ ἱστολογικὴ εἰκὼν τῶν περιπτώσεων ἐκείνων κατὰ τὰς ὁποίας ἀπεμονώθησαν σταφυλόκοκκοι ἢ στρεπτόκοκκοι, ἦτο τελείως διάφορος τῆς ἐκ Παστερέλλας προκαλουμένης, τῆς πρώτης χαρακτηριζομένης ἐκ τῆς παρουσίας πλήθους οὐδετεροφίλων πολυμορφοκυττάρων κυττάρων (πυῶδεις ἐξεργασίαι).

Διάμεσος πνευμονία μετ' ἐγκλειστων

Εἰς τεσσαράκοντα περιστατικὰ ἐκ τῶν 207 ἐξετασθέντων ἱστολογικῶς, ἦτοι 19%, διεπιστώθη ἡ διάμεσος πνευμονία, χαρακτηριζομένη ὑπὸ διηθήσεως τῶν μεσοκυψελιδικῶν διαστημάτων ἐκ στρογγύλων κυττάρων καὶ ἱστιοκυττάρων. Διήθησις, ἐπίσης, ἐκ τῶν αὐτῶν κυττάρων παρετηρήθη πέριξ τῶν βρογχίων καὶ τῶν ἀγγείων μικροῦ καὶ μέσου διαμετρήματος.

Ἐντὸς τοῦ πρωτοπλάσματος τῶν ἐπιθηλιακῶν κυττάρων τῶν βρόγχων καὶ εἰς τινὰς περιπτώσεις τῶν βρογχικῶν ἀδένων, διεπιστώθη μέγας ἀριθμὸς διαφόρου μεγέθους καὶ στρογγύλου σχήματος, ἠωσινοφίλων ἐγκλειστων.

Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὡς ἄνω περιγραφεισῶν ἱστολογικῶν καὶ μακροσκοπικῶν ἀλλοιώσεων δὲν δυνάμεθα νὰ καταλήξωμεν εἰς συμπεράσματα περὶ τοῦ αιτιολογικοῦ παράγοντος, λόγῳ ἐλλείψεως μικροβιολογικῶν καὶ ἱολογικῶν ἐξετάσεων. Αἱ ἀλλοιώσεις, ὅμως, αὐταὶ ὁμοιάζουν πρὸς ἐκείνας αἱ ὁποῖαι περιγράφονται εἰς τὰς αἴγας ὑπὸ τῶν Ishitani καὶ συν. (1957), Omori καὶ συν. (1957), Chauhan καὶ áingh (1969), ἀποδιδόμεναι εἰς *P.L.V.* (*Chlamydia*).

Ἰαδενωμάτωσις (Jaagsiekte)

Ἡ νόσος αὕτη περιεγράφη εἰς τὰ πρόβατα ὑπὸ πλήθους ἐρευνητῶν ἀνά τὸν κόσμον.

Εἰς τὰς αἴγας ὀλίγα μόνον περιπτώσεις ἀναφέρονται (Nobel 1958, Cuba-Caparo καὶ συν. 1961, Rajya καὶ Singh 1964, Tiwari καὶ Pandit 1967). Ὑπὸ τινων μάλιστα ἐρευνητῶν, ὡς οἱ Stamp καὶ Nisbet (1963) καὶ Tustin (1969) ἀμφισβητεῖται ἡ ὑπαρξις τῆς νόσου εἰς τὰς αἴγας.

Ἐν Ἑλλάδι ἡ νόσος περιεγράφη μόνον εἰς τὰ πρόβατα ὑπὸ τῶν Χριστοδούλου καὶ Ταρλατζίη (1952), Ἐξαρχοπούλου καὶ συν. (1968), καὶ Σεϊμένη καὶ συν. (1970).

Ἐφ' ἡμῶν περιγράφεται διὰ πρώτην φοράν εἰς τρία περιστατικὰ τοῦ ἐξετασθέντος ὕλικου.

Αἱ μακροσκοπικαὶ ἀλλοιώσεις, συνιστάμεναι ἐκ πνεύμονος διωγκωμένου, συμπαγοῦς συστάσεως, βαρυτέρου τοῦ φυσιολογικοῦ, μετὰ διαχύτου κατανομῆς τῶν τοπικῶν ὀξειδίων τῆς νόσου, ἦσαν παρόμοιοι ἐκείνων αἱ ὁποῖαι ἀναφέρονται ὑπὸ τῶν (Nobel 1958, Cuba-Caparo καὶ συν. 1961, Rajya καὶ Singh 1964, Tiwari καὶ Pandit 1967).

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς ἱστοπαθολογικὰς ἀλλοιώσεις, ἦσαν αἱ αὐταί, πλην τῆς περιπτώσεως ἐκείνης κατὰ τὴν ὁποίαν εἶχομεν ὁμοιογενὲς ἠωσινόφιλον περιεχόμενον εἰς τοὺς αὐλοὺς τῶν κυψελίδων, στοιχεῖον τὸ ὁποῖον δὲν ἀναφέρεται ὑπὸ τῶν συγγραφέων οἱ ὁποῖοι ἠσχολήθησαν μετὰ τὴν νόσον ταύτην τόσον εἰς τὰς αἴγας, ὅσον καὶ εἰς τὰ πρόβατα (Schulz 1964, Schulz καὶ συν. 1965 κ.λ.π.). Προσπάθειαι διὰ τὴν ἀνεύρεσιν ἐνδοπυρηνικῶν ἐγκλειστων εἰς τὰ μακροφάγα κύτταρα ἀπέβησαν ἀρνητικαί. Τοιαῦτα ἐγκλειστα περιγράφονται ὑπὸ τῶν Smith καὶ Mackay (1969), καὶ Mackay (1969), εἰς καλλιέργειάς μακροφάγων ἐκ πνεύμονος προβάτων πασχόντων ἐκ πνευμονικῆς ἀδενωματώσεως. Οἱ αὐτοὶ ἐρευνηταὶ ἐπέτυχον δι' ἀρνητικῆς χρώσεως νὰ παρατηρήσουν τὸν ἰὸν εἰς τὸ ἠλεκτρονικὸν μικροσκόπιον καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς μορφολογίας του νὰ τὸν κατατάξουν εἰς τὴν δμάδα τῶν ἰῶν τοῦ ἔρπητος. Συμπεραίνεται, οὕτω, ὅτι ἡ νόσος ὀφείλεται εἰς ἰὸν. Τέλος μεταστάσεις εἰς τὰ μεσοπνευμόνια λεμφογάγγλια ὡς περιγράφονται ὑπὸ τῶν Cuba-Caparo καὶ συν. (1961), Stamp καὶ Nisbet (1963), Stevenson καὶ συν. (1969) καὶ Nobel καὶ συν. (1969) δὲν διεπιστώθησαν.

Συμπερασματικῶς, εἰς τὸ ἡμέτερον ὕλικὸν διεπιστώθησαν τὰ κάτωθι εἶδη πνευμονιῶν:

— Παρασιτικὴ βρογχοπνευμονία, ὀφειλομένη εἰς παράσιτα τῆς οἰκογενείας τῶν *Metastrongylide* καὶ δὴ εἰς τὸν *M. Capillaris*.

— Ἐνζωοτικὴ πνευμονία, ὀφειλομένη εἰς εἶδη γένους *Pasteurella* καὶ δὴ εἰς τὴν *P. Haemolytica*.

— Διάμεσος πνευμονία μετ' ἐγκλείστων, δυναμένη νὰ ἐνταχθῆ μᾶλλον εἰς τὴν πνευμονίαν τὴν προκαλουμένην ἐκ Chlamydia.

— Ἀδενομάτωσις, ἀναγνωρισθεῖσα ἐκ τῶν λίαν χαρακτηριστικῶν μακροσκοπικῶν καὶ μικροσκοπικῶν ἀλλοιώσεων.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ

Εἰς τὴν παροῦσαν μελέτην ἐξητάσθησαν μακροσκοπικῶς 1.410 πνεύμονες αἰγῶν, ἀπάντων προερχομένων ἐκ τῶν σφαγείων καὶ κοινῶν χώρων σφαγῆς τοῦ Νομοῦ Πιερίας.

Ἐκ τούτων ἐξητάσθησαν ἱστολογικῶς 203, μικροβιολογικῶς 74 καὶ παρασιτολογικῶς 50 πνεύμονες.

Συχνοτάτη ἦτο ἡ ἐκ παρασίτων μόλυνσις, τὸ ποσοστὸν τῆς ὁποίας ἀνήρχετο εἰς 88%. Κατὰ τὴν παρασιτολογικὴν ἐξέτασιν, ἀπεμονώθησαν τρία εἶδη παρασίτων, ἦτοι *M. Capillaris*, *P. Rufescens* καὶ *D. Filaria*. Τὸ εἶδος τὸ ὁποῖον συνηντήθη περισσότερον τῶν ἄλλων παρασίτων ἦτο ὁ *M. Capillaris*.

Ἡ μακροσκοπικὴ εἰκὼν συνίστατο εἰς καθ' ἑστίαν ἢ ἐκτεταμένας περιοχὰς ἠπάτωσιν ὄλων τῶν λοβῶν μὲ συχνοτέραν, ἐν τούτοις, ἐντόπισιν εἰς τοὺς διαφραγματικούς.

Αἱ μικροσκοπικαὶ ἀλλοιώσεις ἦσαν αἰ τοιαῦται τῆς βρογχοπνευμονίας ἢ λ.σβιδῶδους πνευμονίας.

Εἰς 18 περιπτώσεις παρατηρήθησαν σαφῶς αἱ ἀλλοιώσεις τῆς ἐνζωοτικῆς πνευμονίας, ὀφειλομένης εἰς εἶδη τοῦ γένους *Pasteurella*. Ἐργαστηριακῶς ἀπεμονώθη εἰς 6 περιπτώσεις ἡ *P. Haemolytica* καὶ εἰς 3 ἡ *P. Multocida*. Εἰς ἐτέρας 3 περιπτώσεις αὕτη διεγνώσθη ἐκ τῶν μακρο- καὶ μικροσκοπικῶν ἀλλοιώσεων τῆς νόσου.

Κατὰ τὴν μακροσκοπικὴν ἐξέτασιν αἱ ἀλλοιώσεις ἐνετοπίζοντο κυρίως ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ κορυφαίου λοβοῦ καὶ συνίσταντο εἰς τὴν βαρεῖαν ἠπάτωσιν τούτου.

Ἡ μικροσκοπικὴ εἰκὼν συνίστατο εἰς τὴν προσβολὴν τῶν βρογχιῶν καὶ τῶν πέριξ κυψελίδων, χαρακτηριζομένην ἐκ κυτταρικοῦ ἐξιδρώματος ἐκ μακροφάγων κυττάρων. Ἡ πνευμονία αὕτη ἦτο τοῦ τύπου τῆς λοβῶδους ἢ ἰνιδῶδους τοιαύτης.

Περιγράφεται προσέτι μία διάμεσος πνευμονία μετ' ἐγκλείστων ὁμοιάζουσα ἐκείνης τῆς προκαλουμένης ἐκ *P.L.V.* (*Chlamydia*). Αὕτη διεπιστώθη εἰς 40 περιπτώτικὰ ἐκ τῶν 207 ἐξετασθέντων ἱστολογικῶς.

Αἱ ἀλλοιώσεις ἦσαν πάντοτε λ.σβιδῶδους κατανομῆς καὶ ἐνετοπίζοντο κυρίως εἰς τὸν δεξιὸν κορυφαῖον λοβόν. Κατὰ τὴν μικροσκοπικὴν ἐξέτασιν παρατηρήθη διάμεσος πνευμονία χαρακτηριζομένη ἐκ τῆς διηθήσεως δι' ἴστιοκυττάρων καὶ λεμφοκυττάρων, ὡς καὶ διὰ περιεγγειοκῶν καὶ περιβρογ-

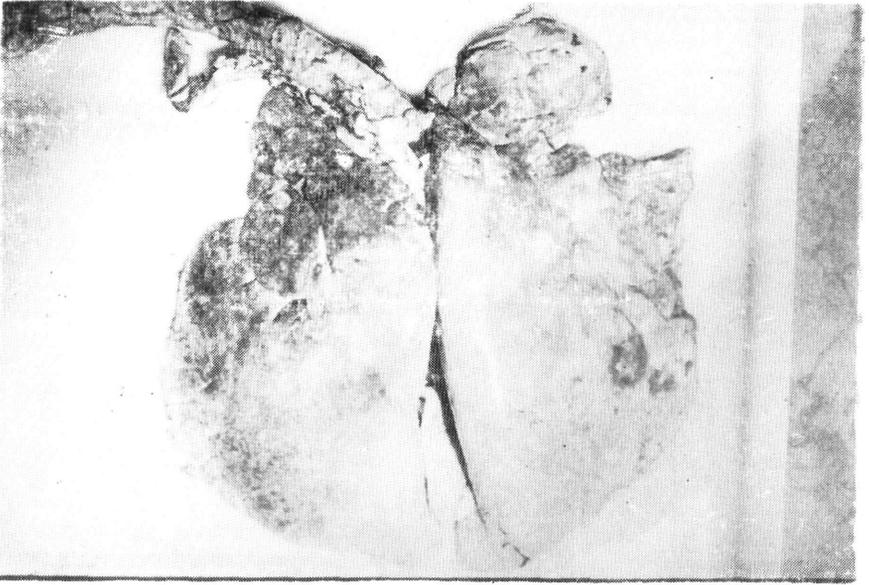
χικῶν διηθήσεων ἐκ τῶν αὐτῶν κυττάρων. Εἰς τὰ ἐπιθηλιακὰ κύτταρα τῶν βρόγχων καὶ τῶν βρογχικῶν ἀδένων διεπιστώθησαν ἐνδοκυτοπλασματικὰ ἠωσινόφιλα ἔγκλειστα.

Τέλος, εἰς τρεῖς περιπτώσεις διεγνώσθη ἀδενωμάτωσις τῶν πνευμόνων, τῆς ὁποίας ἡ ἱστολογικὴ εἰκὼν ἦτο ὁμοία πρὸς ἐκείνην τῆς ἀδενωμάτωσεως τοῦ προβάτου.

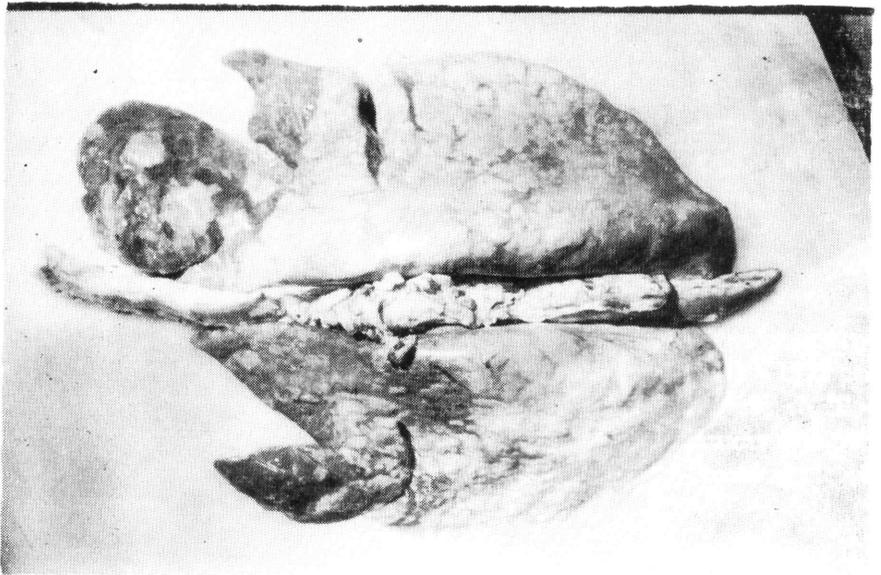
Ἡ ἀλλοίωσις ἦτο πολυκεντρικὴ συνισταμένη ἐκ πολυαρίθμων λευκῶν ἢ λευκοφαίων ὄζιδίων συστάσεως συμπαγοῦς καὶ διαμέτρου 5 - 10 χιλιοστῶν. Εἰς τὴν ἱστολογικὴν εἰκὼνα τούτων ἐπεκράτουν αἱ θηλωματώδεις ἐκβλαστήσεις τοῦ ἐπιθηλίου τῶν κυψελίδων καὶ τῶν ἀναπνευστικῶν βρογχίων, ὡς καὶ τὸ ὑψηλὸν κυλινδρικὸν ἐπιθήλιον μετὰ κενотоπιώδους κυττοπλάσματος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

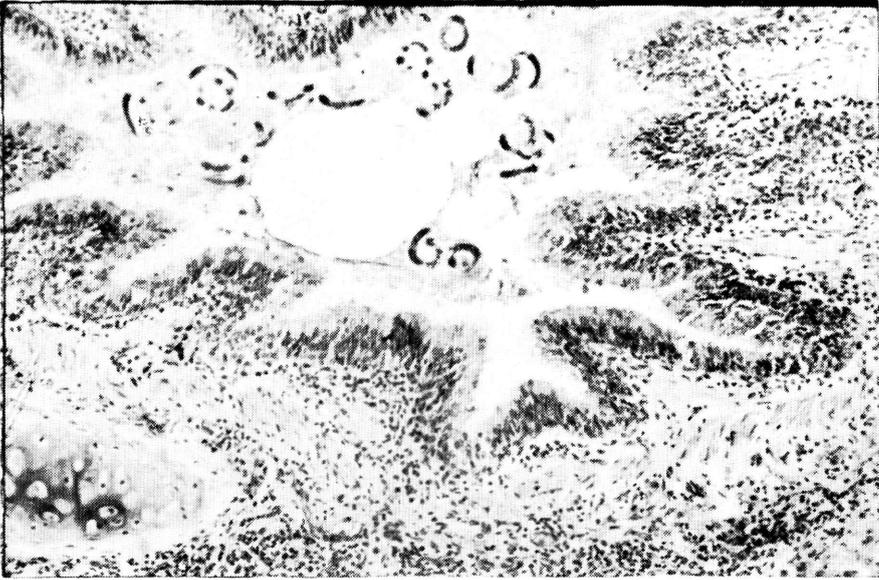
Οἱ ἐνδιαφερόμενοι δύνανται ν' ἀπευθυνθοῦν εἰς τὸν συγγραφέα διὰ βιβλιογραφικὰ στοιχεῖα.

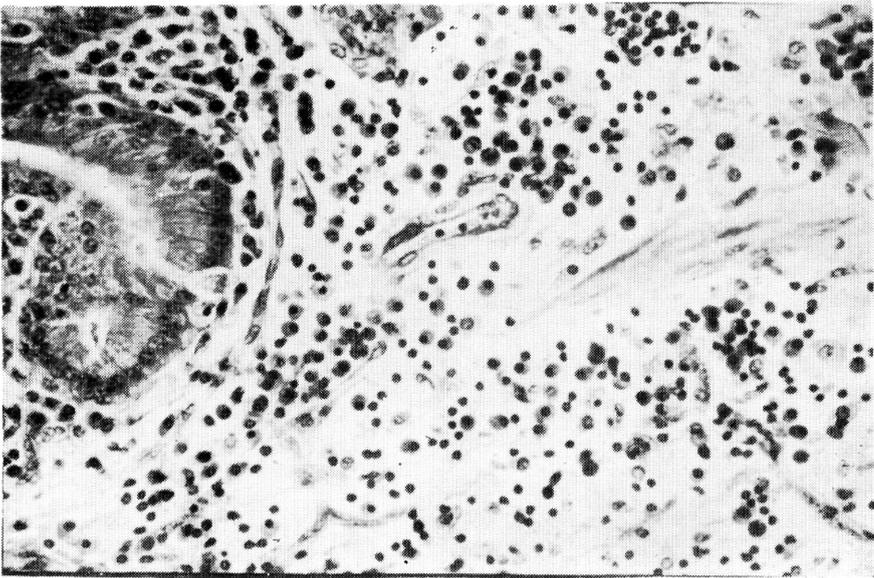
Εικών 1.
Παρασιτική βρογχοπνευμονία.

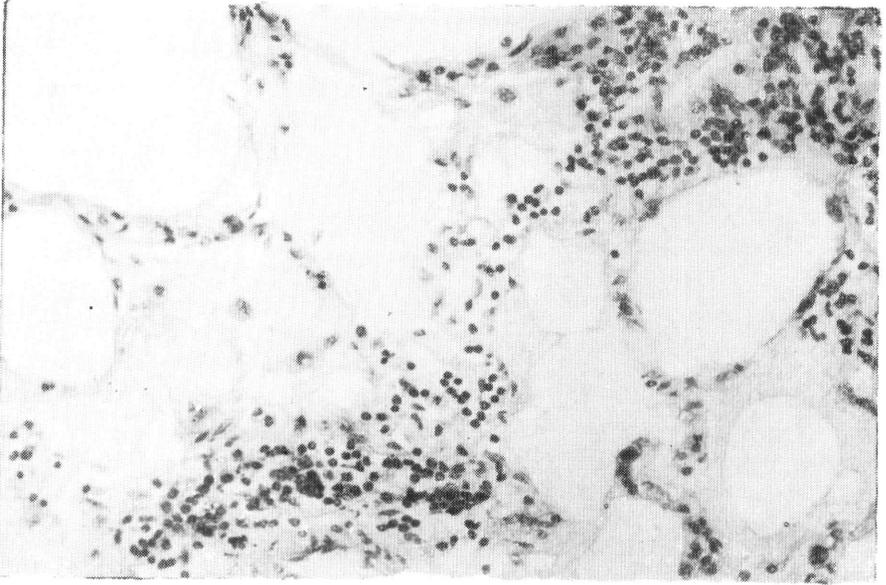
Εικών 2.
Ένζωοτική πνευμονία

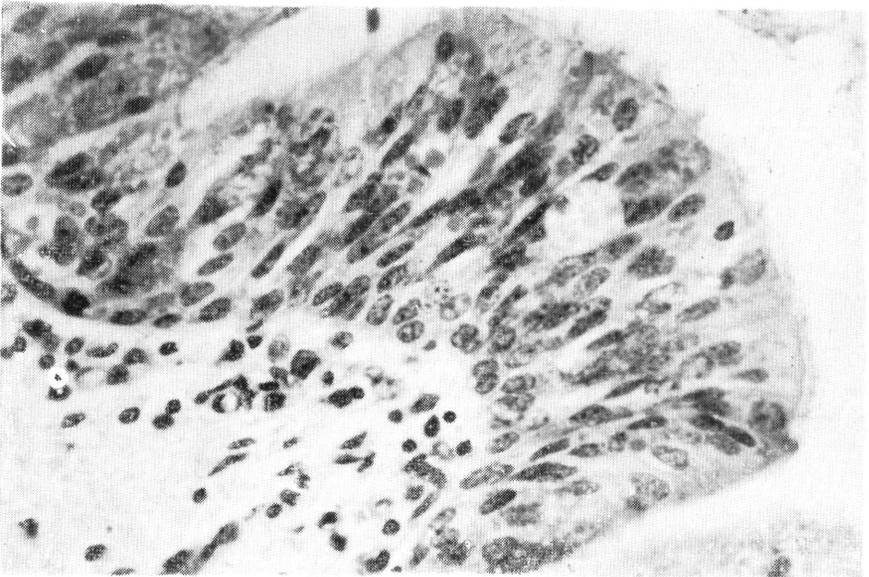
Εικών 3.
Παρασιτική βρογχοπνευμονία. Παράσιτα ἐντὸς τοῦ βρόγχου (× 140)

Εικών 4.
Παρασιτική βρογχοπνευμονία. Διήθησις ἐκ λεμφοκυττάρων καὶ πλασμοκυττάρων (× 350)

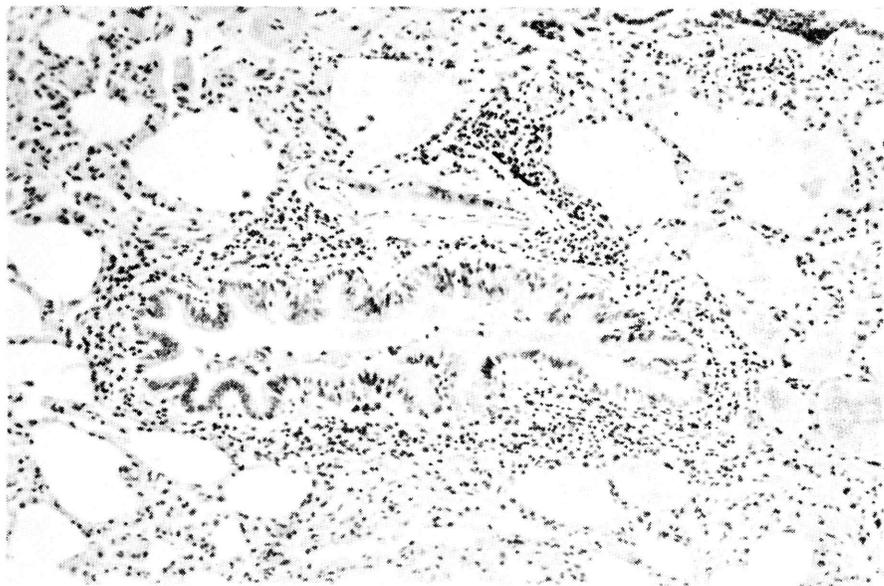
Εικών 5.
Ένζωοτική Πνευμονία. Όροϊνώδες ἐξίδρωμα μετὰ στρογγυλοκυτταρικής διηθήσεως εἰς τὰ διαμεσοκυψελιδικὰ διαστήματα (× 350)

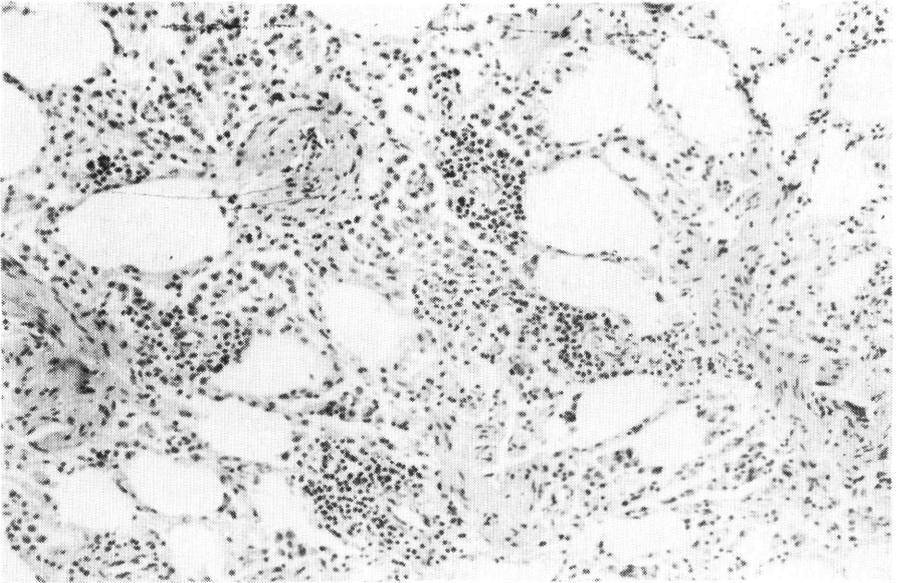
Εικών 6.
Διάμεσος Πνευμονία μετ' ἐγκλειστών. Διακρίνονται ἐνδοπλασματικὸ ἐγκλειστα εἰς τὸ βρογχικὸν ἐπιθήλιον (× 350)

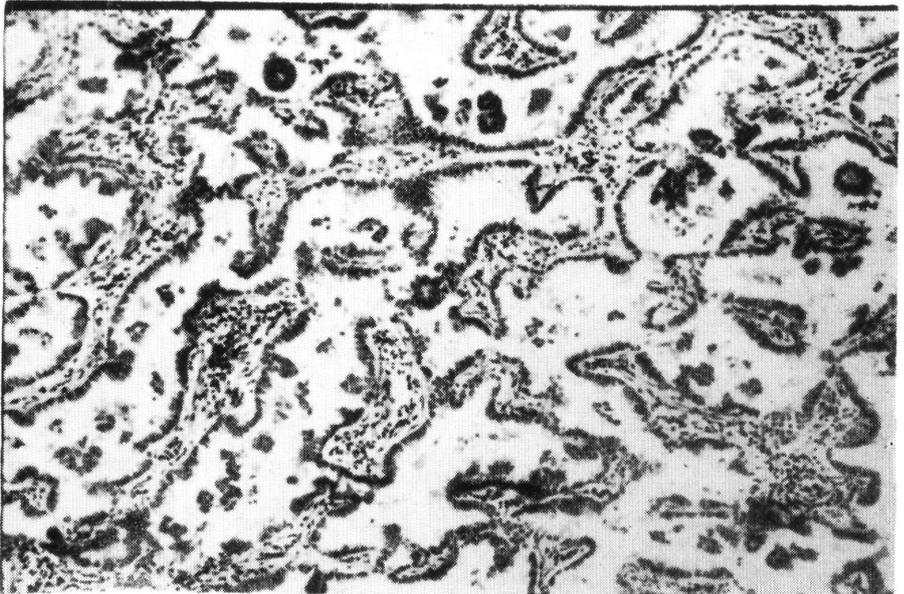
Εικών 7.
Διάμεσος πνευμονία μετ' ἐγκλείστων. Ἐνοπλασματικά ἐγκλείστα ἢ ἀδενικὸν ἐπιθήλιον
($\times 560$)

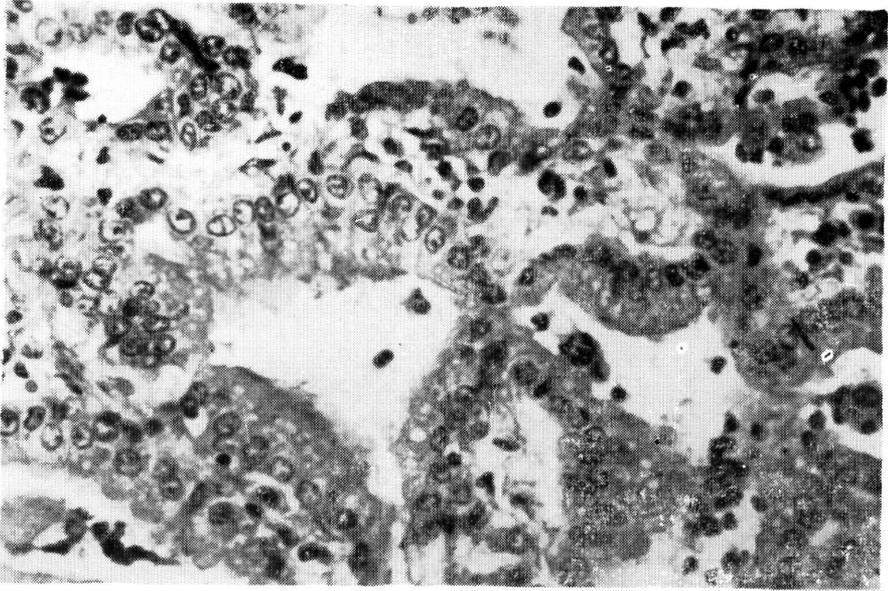
Εικών 8.
Διάμεσος πνευμονία μετ' ἐγκλείστων. Περιβρογχίτις ($\times 140$)

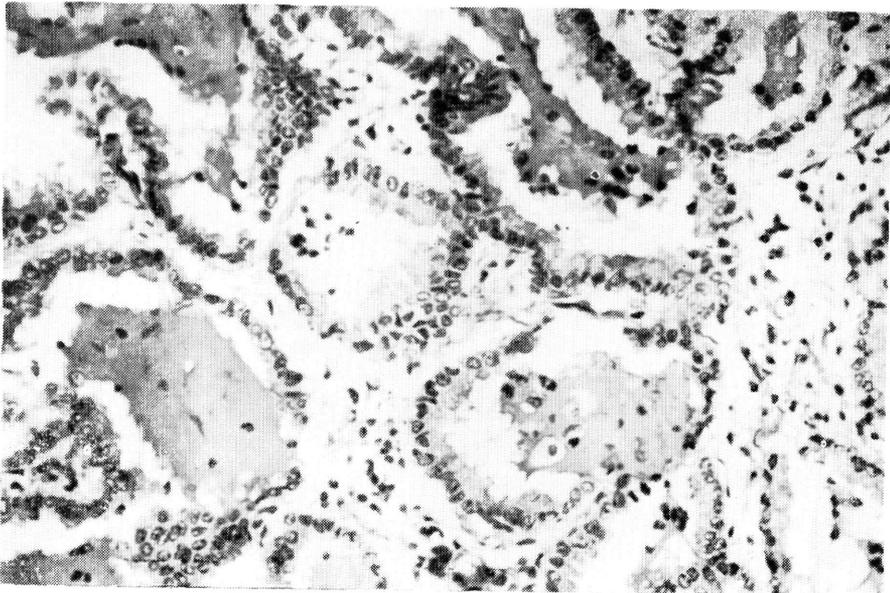
Εικών 9.
Διάμεσος πνευμονία μετ' ἐγκλείστων. Περιαρρειακαὶ διηθήσεις (× 140)

Εικών 10.
Ἀδενομάτωσις πνεύμονος. Θηλωματώδεις προσεκβολαὶ τοῦ ἐπιθηλίου (× 140)

Εικών 11.
Άδενομάτωση πνεύμονος. Ύψηλόν κυλινδρικών επιθήλιον μετὰ κενοδοπιώδους έκφυ-
λίσεως (× 560)

Εικών 12.
Άδενομάτωση πνεύμονος. Όμοιογενής ένδοκυψελιδική ήωσινόφιλος μάζα έντὸς τῆς
ὁποίας διακρίνονται πυρῆνες κυττάρων ἀποπεσόντος κυψελιδικοῦ επιθηλίου (× 350)